

Tobiasz Serafin**WYCZERPANIE PRAW WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ****Wstęp**

Przedstawiając tematykę z zakresu wyczerpania praw własności intelektualnej, należy dokonać podziału na kategorie: wyczerpanie praw własności przemysłowej, która obejmuje zakresem patenty i wzory przemysłowe oraz znaki towarowe, a także na wyczerpanie praw autorskich. Należy wskazać, że wyczerpanie praw nie jest pojęciem tożsamym z wygaśnięciem praw w wyniku zakończenia trwania ochrony prawnej określonej ramami czasowymi. Warty podkreślenia jest fakt, że konsekwencje wyczerpania prawa nie zawsze mają charakter bezwzględny. Przykładem będzie tutaj instytucja *droit de suite* wynikająca z art. 19 ustawy z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (DzU z 2006 r., nr 90, poz. 631 ze zm.). Stanowi ona swoiste rozmiękczenie konsekwencji wyczerpania prawa poprzez swoiste obciążenie prawa własności niektórych kategorii egzemplarzy, np. oryginałów.

Wyczerpanie praw własności przemysłowej**Patenty i wzory przemysłowe**

Zgodnie art. 70 ust. 1 p.w.p. „patent nie rozciąga się na działania dotyczące wyrobu według wynalazku lub wytworzonego sposobem według wynalazku, polegające w szczególności na jego oferowaniu do sprzedaży lub dalszym wprowadzaniu do obrotu, jeżeli wyrób ten został uprzednio wprowadzony do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez uprawnionego lub za jego zgodą”¹.

Analizując treść art. 70 ust. 1 p.w.p., należy stwierdzić, że wyłączne prawo korzystania z określonego produktu (towaru) według wynalazku lub wytworzo-

¹ Ustawa z 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej (DzU z 2013 r., poz. 1410).

nego sposobem według wynalazku oraz prawo do wprowadzenia do obrotu tego towaru ulega wyczerpaniu (wygasa) z chwilą legalnego przeniesienia własności egzemplarza produktu na osobę trzecią przez uprawnionego lub za jego zgodą². Przepis ten w analogiczny sposób znajduje zastosowanie do wzorów przemysłowych określonych w art. 118 ust. 1 p.w.p.

W odniesieniu do art. 70 p.w.p. należy zaznaczyć, że określa on tzw. konstrukcję wyczerpania prawa z patentu będący swoistym ograniczeniem prawa wyłącznego. Przyjmując takie ujęcie, konstrukcja ograniczenia prawa wyłącznego oznacza, iż władztwo uprawnionego z patentu rozciąga się nad materialnym wytworem będącym ucieleśnieniem wynalazku tylko do chwili jego pierwszego wprowadzenia do obrotu³.

Warto zwrócić uwagę, że jeżeli towar wytworzony został zgodnie z patentem bądź opatentowanym sposobem został wprowadzony do obrotu za pomocą środków, które skutkują wyczerpaniem praw, wówczas osoba, która dokonała ich nabycia, będzie miała możliwość swobodnie nimi dysponować. Prowadząc dalszą analizę, należy postawić pytanie, czy dochodzi do wyczerpania się wszystkich uprawnień składających się na przyznaną patentem wyłączność, czy tylko niektórych z nich.

„Wyłączność z patentu obejmuje takie działania uprawnionego, jak:

- działania prowadzące do wytworzenia produktu;
- działania polegające na używaniu produktu;
- działania będące wprowadzeniem do obrotu produktu oraz wszelkie czynności, które temu wprowadzeniu służą, takie jak np. oferowanie, reklamowanie”⁴.

Przechodząc do meritum istoty wyczerpania prawa z patentu, należy przyjąć, że dalsze korzystanie z produktów będących materialnym ucieleśnieniem praw uprawnionego z patentu odbywać się będzie już bez jego kontroli. Należy jednak zaznaczyć, że takie wyczerpanie zawsze będzie odnosić się do konkretnych egzemplarzy towarów wprowadzonych do obrotu, a nie patentu jako takiego. Zgodnie z powyższym stwierdzeniem należy przyjąć, że prawo z patentu nie ulega wyczerpaniu wobec takich działań, które w konsekwencji prowadzą do wytworzenia produktu chronionego patentem. Nie budzi wątpliwości założenie, że wszelkiego rodzaju uprawnienia, które poprzedzają wprowadzenie produktu do obrotu, nie ulegają zatem wyczerpaniu. To powoduje, że nabywca produktu wytworzonego według patentu lub wytworzonego opatento-

² K. Szczepanowska-Kozłowska, A. Andrzejewski, A. Kuźnicka, A. Laskowska, J. Ostrowska, M. Ślusarska-Gajek, J. Wilczyńska-Baraniak, *Własność intelektualna. Wybrane zagadnienia praktyczne*, Warszawa 2013, s. 188.

³ *Ibidem*, s. 189.

⁴ *Ibidem*.

wanym sposobem nie może ingerować w wyłączność wytwarzania danego produktu.

Zauważyć należy, że wyczerpanie polega zasadniczo na tym, iż podmiot praw wyłącznych nie może podejmować działań zmierzających do sprzeciwienia się wykorzystaniu produktu będącego nośnikiem danego dobra niematerialnego, jeżeli produkt ten został przez niego samego lub za jego zgodą wprowadzony do obrotu. Pierwsze „legalne” wprowadzenie do obrotu produktu powoduje utratę w stosunku do tego konkretnego egzemplarza praw wyłącznych i może być on przedmiotem wykorzystania oraz dalszego obrotu jak każdy przedmiot materialny⁵.

Podstawową przesłanką instytucji wyczerpania prawa na gruncie art. 70 p.w.p. jest uprzednie wprowadzenie produktu (towaru) do obrotu określane mianem przeniesienia władztwa nad rzeczą, połączone z przejściem prawa własności rzeczy. W ujęciu praktycznym będzie się to przejawiało najczęściej w sytuacji odpłatnego lub nieodpłatnego przeniesienia własności wytworu materialnego w drodze m.in. umowy sprzedaży, zamiany, darowizny przez uprawnionego na inny podmiot (poprzez fizyczne wydanie rzeczy lub dokumentów umożliwiających wykonywanie władztwa nad rzeczą)⁶.

A contrario do wyczerpania prawa z patentu nie dojdzie, jeśli wytwarzane wyroby z patentu nie będą odsprzedawane czy też w sytuacji samego przewozu towarów na terytorium Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG), składowania towarów w celu ich dalszej odsprzedaży, przewozu towarów przez terytorium EOG, oferowania towarów na sprzedaż przez uprawnionego z patentu (np. we własnych placówkach handlowych), najmu, dzierżawy czy leasingu towarów⁷.

Kolejną przesłanką określającą wyczerpanie prawa z patentu będzie wyrażenie zgody przez uprawnionego do wprowadzenia towaru do obrotu na terenie EOG. Należy uznać, że nie tylko samodzielnie sam uprawniony będzie mógł tego dokonać, lecz również osoby uprawnione z tytułu udzielonej im licencji lub zezwolenia na wprowadzenie do obrotu takich wyrobów.

Wyczerpanie prawa z patentu i prawa ochronnego na wzór przemysłowy następuje z mocy prawa, co oznacza, że pomiędzy stronami nie są wymagane żadne regulacje w formie umów, które by sankcjonowały powyższy stosunek cywilnoprawny. Skutkiem wyczerpania prawa z patentu lub prawa ochronnego na wzór przemysłowy jest brak możliwości kontroli wykorzystania produktu oraz dalszej jego dystrybucji.

W zależności od tego, czy wprowadzenie produktu do obrotu w jednym kraju skutkuje wyczerpaniem tylko w tym samym kraju, w grupie państw związa-

⁵ M. Smycz, *Komentarz do ustawy z dnia 6 czerwca 2002 r. o zmianie ustawy – Prawo własności przemysłowej (Dz.U.02.108.945)*, LEX/el., 2002.

⁶ K. Szczepanowska-Kozłowska, A. Andrzejewski, A. Kuźnicka, A. Laskowska, J. Ostrowska, M. Ślusarska-Gajek, J. Wilczyńska-Baraniak, *op. cit.*, s. 189–190.

⁷ *Ibidem*, s. 190.

nych odpowiednią umową czy w jakimkolwiek kraju na świecie, wyróżnia się wyczerpanie krajowe, regionalne i światowe⁸.

Wyczerpanie krajowe polegać będzie na swobodnym obrocie towaru powstałego na podstawie opatentowanego wynalazku lub oznaczonego danym znakiem towarowym tylko na terytorium danego kraju. Powyższe uprawnienie będzie wynikało z uprzedniego wprowadzenia danego towaru do obrotu krajowego przez podmiot uprawniony lub za jego zgodą⁹.

Wyczerpanie regionalne wraz z jego zasadami leży u podstaw wyczerpania wspólnotowego odnoszącego się do EOG¹⁰. Często na obszarze EOG stosuje się zamiast określenia „wyczerpanie regionalne” nazewnictwo „wyczerpanie wspólnotowe”. Wynika to z regulacji prawnych stosowanych na terytorium państw Unii Europejskiej oraz państw wchodzących w skład EOG.

Wyczerpanie regionalne należy rozpatryć w dwóch aspektach. Pierwszy z nich odnosi się do ujęcia ogólnego, które określa, że aby doszło do wyczerpania regionalnego, dany region musi być strefą wolnego handlu lub kilka państw związanych międzynarodowym porozumieniem handlowym regulującym kwestie praw własności intelektualnej w odniesieniu do wyczerpania prawa.

Drugim aspektem będzie wprowadzenie do obrotu danego towaru na terenie jednego z państw należącego do danego regionu (np. EOG), co skutkuje wyczerpaniem w pozostałych państwach¹¹. Przykładowo, wspólnotowy znak towarowy nie uprawnia do zakazania jego używania w odniesieniu do towarów, które zostały wprowadzone do obrotu we wspólnocie pod tym znakiem towarowym przez uprawnionego lub za jego zgodą¹².

Natomiast do ostatniej formy wyczerpania zalicza się wyczerpanie międzynarodowe (światowe), które oznacza możliwość nieograniczonego importu towaru (wytworzonego na podstawie opatentowanego wynalazku lub oznaczonego danym znakiem towarowym) na terytorium każdego państwa, w którym przyjęto zasadę międzynarodowego wyczerpania, jeśli uprzednio towar taki został wprowadzony do obrotu w jakimkolwiek innym państwie na świecie przez uprawnionego lub za jego zgodą¹³.

⁸ M. Smycz, *op. cit.*

⁹ K. Szczepanowska-Kozłowska, A. Andrzejewski, A. Kuźnicka, A. Laskowska, J. Ostrowska, M. Ślusarska-Gajek, J. Wilczyńska-Baraniak, *op. cit.*, s. 191.

¹⁰ I.B. Nestoruk, *Koncepcja wyczerpania w prawie znaków towarowych a praktyka importu równoległego*, cz. 1, „Radca Prawny” 2001, nr 5, s. 77–94.

¹¹ M. Załucki, *Europejskie prawo znaków towarowych. Zagadnienia konstrukcyjne*, Warszawa 2009, s. 129.

¹² R.E. Annand, H.E. Norman, *Blackstone's Guide to the Community Trade Mark*, London 1998, s. 122.

¹³ K. Szczepanowska-Kozłowska, A. Andrzejewski, A. Kuźnicka, A. Laskowska, J. Ostrowska, M. Ślusarska-Gajek, J. Wilczyńska-Baraniak, *op. cit.*, s. 191.

Należy podkreślić, że wyczerpanie międzynarodowe ma najszerszy zakres obowiązywania, natomiast w ujęciu praktycznym w odniesieniu do Polski najczęściej stosujemy wyczerpanie regionalne, inaczej zwane wyczerpaniem wspólnotowym. Z wykładni art. 70 ust. 1 p.w.p. oraz art. 118 ust. 1. p.w.p. wynika jasno, że aktualnie obowiązuje regionalny zakres wyczerpania, ponieważ uprzednie wprowadzenie produktu do obrotu musi nastąpić przez uprawnionego lub za jego zgodą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub na terytorium EOG. Tylko w takim przypadku można mówić o wyczerpaniu prawa z patentu lub prawa ochronnego na wzór przemysłowy.

Nawiązując do wyczerpania wspólnotowego z zakresu praw z patentów w prawie Unii Europejskiej, warto zaznaczyć, że koncepcja ta powstała w wyniku prac Trybunału Sprawiedliwości UE na gruncie przepisów o swobodzie przepływu towarów. Obecnie nie występują jednolite unijne regulacje dotyczące patentu w odróżnieniu np. od znaku towarowego.

„Tytułem przykładu należy wskazać, że w wyroku z 3 marca 1998 r. w sprawie C-434/85, *Allen & Hanburys Ltd przeciwko Generics (UK) Ltd*. Trybunał Sprawiedliwości UE uznał m.in., że do wyczerpania patentu dochodzi jedynie wtedy, gdy pierwsze wprowadzenie danego wytworu na rynek nastąpiło przez samego uprawnionego lub za jego zgodą, w szczególności jeżeli produkt zostanie wprowadzony do obrotu na podstawie licencji otwartej”¹⁴.

Znaki towarowe

Zasada wyczerpania prawa do znaku towarowego to jedno z ważniejszych zagadnień występujących w ujęciu praktycznym stosowania tej instytucji. Zgodnie z nią w momencie, gdy po raz pierwszy zostaje wprowadzony do obrotu produkt, który korzystał z ochrony wynikającej ze znaku towarowego, prawo do dalszego obrotu ulega wyczerpaniu. Tym samym osoba uprawniona z prawa do znaku towarowego nie może następnie sprzeciwić się dalszej sprzedaży egzemplarza takiego produktu. Warto zauważyć, że w tym przypadku wyczerpanie prawa do znaku towarowego stanowi konsekwencję wprowadzenia do obrotu przez uprawnionego określonego towaru wytworzonego za pomocą dobra niematerialnego, który objęty jest ochroną prawną¹⁵.

Z punktu widzenia praw uprawnionego istotnym skutkiem wyczerpania jest brak możliwości sprzeciwienia się dalszej odsprzedaży towaru. Jeżeli uprawniony przeniósł własność dotyczącą danego egzemplarza na osobę trzecią, traci moc decy-

¹⁴ *Ibidem*, s. 192.

¹⁵ Por. R. Skubisz, *Dylematy wyczerpania prawa z rejestracji znaku towarowego w prawie Unii Europejskiej* [w:] *Prawo prywatne czasu przemian. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Stanisławowi Sołtyśkiemu*, red. A. Nowicka, Poznań 2005, s. 717.

zyjną nad ewentualną odsprzedażą przez nabywcę określonego towaru. W tym zakresie można więc stwierdzić, że czynność pierwszej sprzedaży powoduje wygaśnięcie prawa uprawnionego do decydowania o dalszym wprowadzaniu do obrotu¹⁶.

Ma to miejsce w wyniku spełnienia następujących przesłanek:

- wprowadzenia do obrotu egzemplarza towaru,
- przeniesienia jego własności przez osobę uprawnioną,
- w miejscu i czasie wskazanym przez uprawnionego¹⁷.

Prawo wyczerpania ochrony ze znaku towarowego zostało określone w polskim ustawodawstwie w art. 155 p.w.p. oraz w prawie wspólnotowym w art. 7 dyrektywy 2008/95/WE¹⁸.

Przeprowadzając analizę art. 155 ust. 1 p.w.p., należy stwierdzić, że prawo ochronne na znak towarowy nie rozciąga się na działania dotyczące towarów ze znakiem, polegające w szczególności na ich oferowaniu do sprzedaży lub dalszym wprowadzaniu do obrotu towarów oznaczonych tym znakiem, jeżeli towary te zostały uprzednio wprowadzone do obrotu na terytorium Polski przez uprawnionego lub za jego zgodą. W konsekwencji wprowadzenie towarów ze znakiem towarowym do obrotu na terytorium Polski wyłącza możliwość skutecznego podniesienia roszczeń z tytułu naruszenia prawa ochronnego na znak towarowy względem każdorazowego nabywcy towaru oznaczonego tym znakiem. Wprowadzenie towaru opatrzonego znakiem towarowym do obrotu skutkuje bowiem wyczerpaniem prawa ochronnego w odniesieniu do danego konkretnego towaru.

Z kolei zgodnie z przepisem art. 155 ust. 2 p.w.p. nie stanowi również naruszenie prawa ochronnego na znak towarowy import oraz inne działania, o których mowa w ust. 1 tego artykułu, dotyczące towarów oznaczonych tym znakiem towarowym, jeżeli towary te zostały uprzednio wprowadzone do obrotu na terytorium EOG przez uprawnionego lub za jego zgodą.

W świetle art. 155 ust. 2 p.w.p. skutkiem wyczerpania prawa ochronnego na znak towarowy wynikającym z art. 155 ust. 1 p.w.p. zostają objęte również towary wprowadzone do obrotu poza obszarem Polski, o ile jednak jest to jedno z pozostałych państw EOG¹⁹.

Szczególnie ważne jest, że pojęcie wprowadzenia do obrotu zarówno w odniesieniu do wytworów powstałych według patentu, jak i towarów ozna-

¹⁶ M. Załucki, *op. cit.*, s. 128.

¹⁷ Zob. W. Wróbel, *Wyczerpanie prawa własności intelektualnej* [w:] *Prawo własności intelektualnej. Repetytorium*, red. M. Załucki, Warszawa 2010, s. 153 i n.

¹⁸ Dyrektywa 2008/95/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 22 października 2008 r. mająca na celu zbliżenie ustawodawstwa państw członkowskich odnoszących się do znaków towarowych (Dz.Urz. UE 2008 L 299/25).

¹⁹ K. Szczepanowska-Kozłowska, A. Andrzejewski, A. Kuźnicka, A. Laskowska, J. Ostrowska, M. Ślusarska-Gajek, J. Wilczyńska-Baraniak, *op. cit.*, s. 195.

czonych znakiem towarowym należy rozumieć jako wprowadzenie na rynek, które nastąpi w momencie utraty kontroli przez uprawnionego nad tymi towarami. Utrata kontroli oznacza z kolei, że poprzez daną transakcję (czynność prawną) uprawniony wyzbywa się uprawnień właścicielskich w odniesieniu do tych towarów²⁰.

W praktyce wyczerpanie prawa ochronnego na znak towarowy następuje z mocy prawa i wobec wszystkich. W rezultacie umowa zawarta przez uprawnionego do znaku towarowego z podmiotem nabywającym towary oznaczone takim znakiem, w której strony zamieszczają postanowienia wyłączające możliwości dystrybucji towarów na określone rynki, będzie wywierać skutek jedynie pomiędzy stronami tej umowy²¹.

Porównując art. 155 ust. 1 i 2 p.w.p. oraz art. 70 p.w.p., należy zgodzić się z twierdzeniem, że zarówno pierwszy, jak i drugi przepis przyjmuje koncepcję wyczerpania regionalnego. W dalszej analizie należy uznać, że art. 155 p.w.p. dotyczący znaków towarowych daje uprawnionemu możliwość skutecznego podniesienia roszczeń z tytułu naruszenia prawa ochronnego na znak towarowy pomimo uprzedniego wprowadzenia towarów oznaczonych znakiem towarowym do obrotu na terytorium EOG za jego zgodą. Na gruncie art. 70 p.w.p. takie uprawnienie nie występuje, co ukazuje różnicę, jeśli chodzi o poszczególne wyczerpania prawa z zakresu własności intelektualnej.

Wracając do powyższych rozważań, należy uwzględnić, że zgodnie z art. 155 ust. 3 p.w.p. przepisów art. 155 ust. 1 i ust. 2 tej ustawy nie stosuje się, jeżeli przemawiają za tym uzasadnione względy, które pozwalają uprawnionemu sprzeciwić się dalszej dystrybucji towarów, w szczególności jeżeli po wprowadzeniu do obrotu zmieni się lub pogorszy stan towarów²².

W odniesieniu do prawa wspólnotowego koncepcja wyczerpalności prawa ochronnego na znak towarowy wynika z przepisów dyrektywy 2008/95/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 22 października 2008 r. mającej na celu zbliżenie ustawodawstwa państw członkowskich odnoszących się do znaków towarowych (Dz.Urz. UE 2008 L 299/25). Szczególnie na uwagę zasługuje art. 7 ust. 1 dyrektywy 2008/95/WE, którego treść jest następująca: „znak towarowy nie uprawnia właściciela do zakazania używania znaku w odniesieniu do towarów, które zostały wprowadzone do obrotu na terytorium Wspólnoty pod tym znakiem towarowym przez właściciela lub za jego zgodą”. Dalsza część tego artykułu mówi, że ust. 1 tego artykułu nie ma jednak zastosowania, jeżeli

²⁰ K. Szczepanowska-Kozłowska, *Wyczerpanie praw własności przemysłowej. Patent i prawo ochronne na znak towarowy*, Warszawa 2003, Legalis/el.

²¹ K. Szczepanowska-Kozłowska, A. Andrzejewski, A. Kuźnicka, A. Laskowska, J. Ostrowska, M. Ślusarska-Gajek, J. Wilczyńska-Baraniak, *op. cit.*, s. 196.

²² *Ibidem*.

właściciel ma prawnie uzasadnione powody, aby sprzeciwić się dalszemu obrotowi towarami, w szczególności jeżeli stan towarów zmienił się lub pogorszył po wprowadzeniu ich do obrotu. Porównując przesłanki odstąpienia od stosowania zasady wyczerpania w art. 155 ust. 3 p.w.p. i art. 7 ust. 2 dyrektywy 2008/95/WE należy przyjąć, że są tożsame.

Podobną regulację odnaleźć można w przepisach rozporządzenia Rady WE²³. Stosownie do treści art. 13 ust. 2 w analogiczny sposób został określony wyjątek od zasady wyczerpania prawa ochronnego na znaku towarowym, co w przepisach art. 155 ust. 3 p.w.p. i art. 7 ust. 2 dyrektywy 2008/95/WE.

Na gruncie europejskim w ostatnim okresie doszło do znaczącej ewolucji poglądów dotyczących wyczerpania prawa do znaku towarowego, czego niewątpliwym impulsem są następujące po sobie orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości²⁴. Jednym z najważniejszych w tej mierze jest orzeczenie w sprawie *Silhouette*, która dotyczy importu równoległego do Austrii oprawek do okularów, które producent wprowadził na rynek w Bułgarii²⁵. Podstawowym pytaniem, na które odpowiedzieć musiał Trybunał Sprawiedliwości, było to, czy postanowienia dyrektywy²⁶ uniemożliwiają Austrii zastosowanie zasady międzynarodowego wyczerpania prawa w odniesieniu do znaków towarowych. Austria nie przesądziła bowiem tej kwestii, implementując dyrektywę, a postanowienia przepisów prawa w tej mierze były różnie interpretowane²⁷.

Wyczerpalność praw autorskich

Zgodnie z art. 51 ust. 3 pr.aut. wprowadzenie do obrotu oryginału albo egzemplarza utworu na terytorium EOG wyczerpuje prawo do zezwalania na dalszy obrót takim egzemplarzem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z wyjątkiem jego najmu lub użyczenia²⁸. Powyższy artykuł określa tzw. konstrukcję wyczerpania prawa do dalszej dystrybucji będącą swoistym ograniczeniem majątkowych praw autorskich do utworu. Tak ujęta konstrukcja ogra-

²³ Rozporządzenie Rady WE nr 207/2009 z 26 lutego 2009 r. w sprawie wspólnotowego znaku towarowego (Dz.Urz. UE 2009 L 78/1 ze zm.).

²⁴ M. Załucki, *op. cit.*, s. 130.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ Dyrektywa 2008/95/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 22 października 2008 r. mająca na celu zbliżenie ustawodawstwa państw członkowskich odnoszących się do znaków towarowych (Dz.Urz. UE 2008 L 299/25).

²⁷ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości w sprawie Nr C-355/96 *Silhouette*, ECR 1998, s. I-4799.

²⁸ Ustawa z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (DzU z 2006 r., nr 90, poz. 631 ze zm.).

niczenia prawa wyłącznego oznacza, iż władztwo uprawnionego z majątkowych praw autorskich do utworu rozciąga się nad materialnym nośnikiem (egzemplarzem) utworu tylko do chwili jego pierwszego wprowadzenia do obrotu²⁹.

Analizując art. 51 ust. 3 pr.aut., należy przyjąć, że podobnie jak w przepisach odnoszących się do wyczerpania praw ochronny z zakresu własności przemysłowej obowiązuje aktualnie regionalny zakres wyczerpania, ponieważ uprzednie wprowadzenie oryginału lub egzemplarza utworu do obrotu musi nastąpić przez uprawnionego lub za jego zgodą na terytorium EOG, aby można było mówić o wyczerpaniu prawa do dalszej dystrybucji takiego egzemplarza utworu. W konsekwencji zgodnie z art. 51 ust. 3 pr.aut. import do Polski uprzednio wprowadzonego do obrotu egzemplarza utworu w innym kraju EOG nie będzie wymagał zgody podmiotu, któremu przysługują majątkowe prawa autorskie do takiego utworu. Podobnie eksport z Polski do krajów EOG egzemplarzy wprowadzonych uprzednio w Polsce do obrotu nie będzie wymagał takiej zgody³⁰.

W odniesieniu do praktycznego zachowania wprowadzenie do obrotu najczęściej będzie miało miejsce w sytuacji odpłatnego lub nieodpłatnego przeniesienia własności egzemplarza utworu przez uprawnionego na inny podmiot w drodze m.in. umowy sprzedaży, zamiany, darowizny.

Powyższą zasadę wyczerpania praw autorskich, jak zostało wspomniane we wprowadzeniu, ogranicza instytucja *droit de suite*. Powoduje ona swoiste rozmiękczenie konsekwencji wyczerpania praw autorskich na poszczególnych oryginalnych egzemplarzach wprowadzanych do obrotu.

Ustawodawca ustanowił na rzecz twórcy i jego spadkobierców uprawnienie do udziału w dochodach osoby sprzedającej oryginalny egzemplarz utworu. Uprawnienie to nosi nazwę *droit de suite*, co można rozumieć jako samoistne prawo łączności twórcy z oryginałem. Prawo to jest zgodne z dyrektywą 2001/84/WE Parlamentu Europejskiego z 27 września 2001 r. w sprawie prawa autora do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży oryginalnego egzemplarza dzieła sztuki. W dyrektywie tej państwa członkowskie zostały zobowiązane do ustanowienia prawa autora do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży oryginalnego dzieła sztuki, określonego jako prawo niezbywalne, którego nie można się zrzec, nawet z góry, tj. do otrzymania honorarium autorskiego opartego na cenie sprzedaży uzyskanej z każdej odsprzedaży dzieła następującej po pierwszym rozpowszechnieniu dzieła przez autora³¹.

²⁹ K. Szczepanowska-Kozłowska, A. Andrzejewski, A. Kuźnicka, A. Laskowska, J. Ostrowska, M. Ślusarska-Gajek, J. Wilczyńska-Baraniak, *op. cit.*, s. 216.

³⁰ *Ibidem*, s. 217.

³¹ D. Czajka, *Ochrona praw twórców i producentów*, Warszawa 2010, s. 131.

Podsumowanie

Wyczerpanie praw własności intelektualnej pełni znaczącą funkcję pozwalającą na swobodny obrót produktami z zakresu własności przemysłowej oraz praw autorskich. Pomimo braku jasnych interpretacji przepisów prawa wspólnotowego należy podkreślić, że powyższa instytucja daje możliwość funkcjonowania stref wolnego handlu oraz pozwala na obrót w ujęciu krajowym produktów powstałych w wyniku ucieleśnienia dóbr niematerialnych.

Streszczenie

Zagadnienie szeroko pojmowanej własności intelektualnej w obecnych czasach znajduje zastosowanie zarówno w ujęciu gospodarczym, jak i prawnym. Instytucja wyczerpania prawa własności intelektualnej obecnie ma szerokie zastosowanie, a regulacje prawne w większości są wystarczające. Należy zwrócić jednak uwagę na podobieństwa pomiędzy poszczególnymi rodzajami wyczerpania prawa, czy to z zakresu własności przemysłowej, czy też praw autorskich, oraz na ich różnice. Specyfika poszczególnych praw nie pozwala na stosowanie w tej dziedzinie jednolitych regulacji prawnych, zwłaszcza w ujęciu wspólnotowym.

Kluczowe słowa: własność intelektualna, patenty, wzory przemysłowe, znaki towarowe, prawa autorskie.

EXHAUSTION OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS

Summary

Broader issue of intellectual property at the present time is used both in terms of economic and legal. Institution exhaustion of intellectual property rights is widely used now, and regulations are largely sufficient. However, should pay attention to the similarities between different types of exhaustion of rights, whether in the field of industrial property or copyright and their differences. The specificity of individual rights does not permit the use in the field of uniform regulations especially in terms of the Community.

Keywords: intellectual property, patents, industrial designs, copyright.